

Sygn. akt V GC 138/16 upr

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 kwietnia 2016 roku

Sąd Rejonowy w Elblągu V Wydział Gospodarczy w składzie następującym:

Przewodniczący- SSR Marlena Brzozowska

Protokolant- stażysta J. T.

po rozpoznaniu w dniu 5 kwietnia 2016 roku w Elblągu

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Spółki Akcyjnej w K.

przeciwko Z. A.

o zapłatę

I. zasądza od pozwanego Z. A. na rzecz powoda (...) Spółki Akcyjnej w K. kwotę 1 487,26 zł (jeden tysiąc czterysta osiemdziesiąt siedem złotych dwadzieścia sześć groszy) wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 12.10.2015 roku do dnia zapłaty;

II. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 227,00 zł (dwieście dwadzieścia siedem złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu.

UZASADNIENIE

Pozwem wniesionym w dniu 12 października 2015 r. powódka (...) Spółka Akcyjna w K. domagała się zasądzenia od pozwanego Z. A. kwoty 1.487,26 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu oraz kosztami procesu. W uzasadnieniu pozwu wskazała, iż pozwany zlecił pierwotnemu wierzycielowi – (...) Expres ((...)) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w W. wykonanie usługi transportowej. Usługa ta została wykonana i z tego tytułu wystawiono fakturę VAT wskazaną w pozwie, której pozwany nie opłacił. Wierzytelność wynikająca z tej faktury zostały zbyta na rzecz strony powodowej w drodze umowy przelewu wierzytelności z dnia 9 czerwca 2015 r. Powódka podała, iż na dochodzoną w pozwie kwotę składa się kwota wynikająca z niezapłaconej faktury – 1.370,00 zł oraz skapitalizowane odsetki ustawowe - 117,26 zł.

Sąd Rejonowy Lublin - Zachód w Lublinie w dniu 9 listopada 2015 r. wydał nakaz zapłaty w elektronicznym postępowaniu upominawczym.

Pozwany w sprzeciwie od ww. nakazu wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie na jego rzecz kosztów procesu według norm przepisanych. Pozwany nie negował faktu zawarcia umowy, jej wykonania oraz wysokości ustalonego wynagrodzenia. Zarzucił natomiast, że (...) nie dostarczył mu kompletnej dokumentacji dotyczącej realizacji usługi w terminie 5 dni od jej wykonania, co zgodnie z pkt 7 warunków zlecenia przewozowego pozwalało mu na zmniejszenie frachtu do 100 %. Pozwany zgłosił zarzut potrącenia kwoty będącej równoważnością 100 % fracht za wykonane usługi transportu, tj. kwoty 1.370,00 zł., z ostrożności procesowej podniósł również zarzut przedawnienia roszczenia, powołując się na treść przepisu art. 793 k.c., zgodnie z którym roszczenia wynikające z umowy przewozu przedawniają się z upływem roku od dostarczenia przesyłki, co miało miejsce 23 lipca 2014 r.

Na skutek wniesienia sprzeciwu i utraty mocy ww. nakazu w całości, przekazano rozpoznanie sprawy tutejszemu Sądowi. W toku procesu strony podtrzymały swoje stanowiska.

Sąd ustalił i zważył, co następuje:

Pozwany Z. A. w ramach prowadzonej działalności gospodarczej pod firmą (...) w dniu 22 lipca 2014 r. zlecił (...) Expres (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w W. wykonanie usługi transportowej na trasie M. – K. za wynagrodzeniem w wysokości po 1.370,00 zł. Pozwany wystawił zlecenie nr 247/3/07/2014, w którym w pkt 7 zawarł zapis, że jako zleceniodawca wymaga przedłożenia dokumentów dotyczących realizacji transportu w nieprzekraczalnym terminie 5 dni od momentu zakończenia usługi. W przypadku niedotrzymania terminu może zaistnieć konieczność umniejszenia frachtu w wysokości 100 %. Zlecenie transportowe zostało podpisane jedynie przez pozwanego. Umowa została wykonana przez (...) Expres (...) spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w W. w dniu 23 lipca (...), zgodnie ze zleceniem. (...) Expres (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w W. w dniu 9.09.2014 r. wystawiła fakturę VAT nr (...) na kwotę 1.370,00 zł netto (1.685,10 zł brutto) tytułem należności za zlecenie transportowe 247/3/2014 r. wykonane dnia 23.07.2014 r. z termin zapłaty określonym na dzień 24.10.2014 r., którą przesłała pozwanemu. Pozwany nie uregulował należności z ww. faktury, a w dniu 25.01.2015 r. wystawił (...) Expres (...) notę księgową nr (...), którą obciążył (...) kwotą 1.370,00 zł za nieterminowy zwrot dokumentów potwierdzających wykonanie usługi relacji M. - K., zlecenie nr 247/3/07/2014 z dnia 22.07.2014 r. oznaczając termin zapłaty na 5 dni od dnia otrzymania noty. W dniu 9.06.2015 r. (...) Expres (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w W. zbyła wierzytelność przysługującą jej wobec pozwanego w wysokości 1.370,00 zł w drodze umowy przelewu wierzytelności nr (...) na rzecz powódki. Pismem z tego samego dnia powódka poinformowała pozwanego o przelewie wierzytelności, a pismem z dnia 22.07.2015r. wezwała pozwanego do zapłaty ww. należności wraz z naliczonymi odsetkami pod rygorem skierowania sprawy na drogę sądową, jednak bezskutecznie

(dowód: zlecenie transportowe nr 247/3// (...) wraz z warunkami k. 27-28, faktura VAT nr (...) k. 34, nota księgowa nr (...) k. 8v, umowa cesji wierzytelności z dnia 9.06.2015 r. wraz z załącznikiem k. 30-33, zawiadomienie o cesji wierzytelności k. 24, wezwanie do zapłaty k. 22-22v)

Powódka roszczenie swoje wywodził z umowy przewozu zawartej przez pozwanym z cedentem - (...) Expres (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w W.. Obowiązek zapłaty wynagrodzenia za wykonany przewóz rzeczy wynika z zawartej umowy oraz art. 774 k.c. Zgodnie z art. 774 k.c., przez umowę przewozu przewoźnik zobowiązuje się w zakresie działalności swego przedsiębiorstwa do przewiezienia za wynagrodzeniem osób lub rzeczy. W pozostałym zakresie kwestie dotyczące wykonania ww. umowy regulują przepisy ustawy z dnia 15 listopada 1984r. Prawo przewozowe (Dz.U.2015.915 j.t. ze zm.).

Pozwany nie kwestionował legitymacji procesowej powódki do dochodzenia ww. wynagrodzenia w niniejszym procesie, faktu zawarcia umowy przewozu, jej treści oraz wykonania przewozu. Na zlecającym ciąży obowiązek zapłaty umówionego wynagrodzenia (przewoźnego) w wysokości 1.370,00 zł netto, wierzytelność ta nabyta została przez powódkę w drodze przelewu wierzytelności. Pozwany nie kwestionował ani wysokości wynagrodzenia, ani terminu zapłaty określonego w fakturze VAT. Bezspornym pozostawało przy tym, że pozwany nie zapłacił na rzecz cedenta ani powódki należności określonej w fakturze VAT. Podniósł natomiast zarzut potrącenia własnej wierzytelności w wysokości 100 % ustalonego przez strony wynagrodzenia z tytułu niewywiązania się przez powódkę z warunków umowy, tj. przesłania dokumentów dotyczących realizacji usług transportowych po upływie 5 dni do wykonania usługi, co pozwalało pozwanemu pomniejszenia wynagrodzenia o 100 %. Należało zatem rozstrzygnąć podstawę materialnoprawną zarzutu potrącenia oraz skuteczność potrącenia. Dokonanie potrącenia jest jednostronną czynnością materialnoprawną, do której dojść może w ramach postępowania sądowego, bądź też poza nim. Od potrącenia, jako czynności materialnoprawnej, odróżnić trzeba zarzut potrącenia, będący samoistną czynnością procesową. Oświadczenie o potrąceniu, o którym mowa w art. 499 k.c., jest czynnością materialnoprawną powodującą - w razie wystąpienia przesłanek określonych w art. 498 § 1 k.c. - odpowiednie umorzenie wzajemnych wierzytelności, natomiast zarzut potrącenia jest czynnością procesową, polegającą na żądaniu oddalenia powództwa w całości lub w części z powołaniem się na okoliczność, że roszczenie objęte żądaniem pozwu wygasło wskutek potrącenia.

Oświadczenie o potrąceniu stanowi materialnoprawną podstawę zarzutu potrącenia (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2008 r., sygn. akt. II CSK 243/08, LEX nr 560544). W trakcie postępowania sądowego uprawniony może połączyć w jednym oświadczeniu obie czynności: złożenie oświadczenia woli o potrąceniu i zgłoszenie zarzutu potrącenia. Tak uczynił pozwany w niniejszym procesie, zgłaszając zarzut potrącenia wierzytelności z noty księgowej z dnia 25.01.2015 r. wraz z oświadczeniem o woli skorzystania z uprawnienia do potrącenia wzajemnych wierzytelności w sprzecznie od nakazu zapłaty. Procesowy zarzut potrącenia ma na celu oddalenie powództwa w całości lub części. Stąd na broniącym się zarzutem potrącenia pozwanym ciążyły powinności procesowe analogiczne do ciężarów dowodowych spoczywających na powódce dochodzącej spornych wierzytelności (art. 6 k.c. , art. 232 k.p.c.). Należało więc ustalić, czy pozwanemu przysługiwała wierzytelność przedstawiona do potrącenia i czy doszło do skutecznego potrącenia wierzytelności pozwanego z tytułu przekroczenie terminu dostarczenia dokumentów przewozowych z wierzytelnością powódki dochodzoną pozwem. Pozwany twierdził, iż podstawą naliczania należności przedstawionych do potrącenia były zapisy umów warunków zlecenia transportowego (pkt. 7).

Celem i skutkiem przelewu wierzytelności (art. 509 k.c.) jest przejście wierzytelności na nabywcę i utrata jej przez cedenta - zbywcę. Przelew powoduje więc, że cedent przestaje być wierzycielem, a staje się nim cesjonariusz. W wyniku przelewu przechodzi na nabywcę ogół uprawnień przysługujących dotychczasowemu wierzycielowi, który zostaje wyłączony ze stosunku zobowiązaniowego, jaki wiązał go z dłużnikiem. Pomimo że stosunek zobowiązaniowy nie ulega zmianie, zmienia się osoba uczestnicząca w nim po stronie wierzyciela. Z przepisu art. 513 § 1 k.c. wynika możliwość podniesienia przez dłużnika zarzutu potrącenia wszystkich wierzytelności, które dłużnik uzyskał do chwili powzięcia wiadomości o przelewie, jeśli były wymagalne i zaskarżalne. Z kolei art. 513 § 2 k.c. rozszerza możliwość potrącenia z cedowaną wierzytelnością takich wierzytelności, które stają się wymagalne po otrzymaniu zawiadomienia o przelewie, lecz nie później niż wierzytelność będąca przedmiotem cesji. W przepisie tym ustawodawca uregulował kwestię potrącenia tak, by zachować zasadę niepogarszania sytuacji dłużnika. Przepis ten pozwala dłużnikowi na dokonanie potrącenia z cedowaną wierzytelnością wszystkich tych wierzytelności, które powstały na jego rzecz w stosunku do cedenta do chwili uzyskania wiadomości o cesji, i które do tego momentu stały się potrącalne i wymagalne i rozszerza możliwość potrącenia z cedowaną wierzytelnością również tych wierzytelności, które stają się wymagalne nawet po otrzymaniu przez dłużnika zawiadomienia o przelewie, ale nie później niż wierzytelność będąca przedmiotem przelewu (komentarz do art. 513 k.c. [w:] Rzetecka-Gil Agnieszka. Kodeks cywilny. Komentarz. Zobowiązania - część ogólna. LEX).

Uwzględniając terminy wymagalności potrącanych wierzytelności: tj. z tytułu wynagrodzenia dochodzonego od pozwanego (24.10.2014 r) oraz termin wymagalności wierzytelności wskazanej w nocie księgowej (5 dni od jej otrzymania, co w związku z datą wystawienia noty 25.01.2015 r. niewątpliwie miało miejsce przed terminem zawiadomienia pozwanego o cesji z dnia 9.06.2015 r.) pozwany miał co do zasady możliwość skorzystania z normy art. 513 § 2 k.c. Nie oznacza to jednak, że podniesiony przez pozwanego zarzut potrącenia wierzytelności jest nieskuteczny.

Wprawdzie zgromadzony materiał dowodowy nie ma wystarczającej mocy dowodowej, aby czynić za jego pośrednictwem prawnie doniosłe ustalenia faktyczne, gdyż zlecenie przewozowe zostało złożone w kserokopii, a kopie dokumentów nie są dokumentem, ponieważ nie zawierają żadnego podpisu, z samych kopii sąd nie powinien przeprowadzać dowodów z dokumentów, na co zwrócił uwagę Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 29 marca 1994 roku (III CZP 37/94), w której wyraził stanowisko, że kserokopia (podobnie jak odpis) pod pewnymi warunkami może być uznana za dokument stanowiący dowód istnienia oryginału i dlatego podlegający podwójnej ocenie. Raz, jako dokument prywatny, mający stanowić źródło wiadomości o istnieniu oryginalnego dokumentu, a drugi raz, jako dokument prywatny, mający stanowić źródło wiadomości o faktach. W postępowaniu opartym na dokumencie prywatnym źródłem wiadomości jest, zgodnie z art. 245 k.p.c., zawarte w nim i podpisane oświadczenie, stąd dla uznania kserokopii za dokument prywatny, świadczący o istnieniu oryginału o odwzorowanej w niej treści, niezbędne jest oświadczenie o istnieniu dokumentu o treści i formie odwzorowanej kserokopią. Takim oświadczeniem jest umieszczone na kserokopii i zaopatrzone podpisem poświadczenie zgodności kserokopii z oryginałem. Dopiero wtedy można uznać kserokopię za dokument prywatny, świadczący o istnieniu oryginału o treści i formie w niej odwzorowanej. Natomiast bez wspomnianego poświadczenia kserokopia nie może być uznana za dokument.

Stanowisko to zostało podtrzymane także w późniejszych orzeczeniach (patrz wyrok SN z dnia 10 lipca 2009 r., II CSK 71/09, LEX Nr 584201, wyroku SN z dnia 16 czerwca 2000 r., IV CKN 59/00, LEX Nr 533122, postanowienie SN z dnia 27 lutego 1997 r., III CKU 7/97, LEX Nr 50764). Brak podpisu poświadczającego kserokopię za zgodność z oryginałem pozbawia ją waloru dokumentu w rozumieniu art. 245 k.p.c. Niemniej w związku z tym, że powód nie kwestionował treści zlecenia, na które powoływał się pozwany, tym samym powołaną przez pozwanego okoliczność dotyczącą treści udzielonego zlecenia należy uznać za przyznaną w świetle art. 230 k.p.c. Warunki zlecenia przewozowego nie zostały jednak podpisane przez zleceniobiorcę, nie sposób więc wypowiedzieć się czy zleceniobiorca przyjął je bez zastrzeżeń, w tym co do zapisów pkt 7 zlecenia i konsekwencji z tym związanych. Zapisu zawartego w punkcie 7 warunków zlecenia przewozowego nie można rozpatrywać w kategoriach zastrzeżenia kary umownej, gdyż zastrzeżenie to nie odpowiada kodeksowej definicji kary umownej. Zgodnie z art. 483§ 1 k.c. można zastrzec w umowie, że naprawienie szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania niepieniężnego nastąpi przez zapłatę określonej sumy. W przedmiotowym zapisie warunków wykonania zlecenia nie wskazano konkretnie wysokości kary umownej, ani sposobu ustalenia wysokości. Zapis dotyczący „umniejszenia frachtu w wysokości 100 %” nie odpowiada pojęciu „określonej sumy”. Zapis ten przewiduje jedynie możliwość a nie automatyzm obniżenia frachtu. Aby więc do obniżenia frachtu mogło dojść winny być spełnione dodatkowe okoliczności, które uzasadniłyby obniżenie nie należnego wynagrodzenia. Powyższy zapis pkt 7 zlecenia oraz przedstawioną do potrącenia kwotę należy rozpatrywać jedynie przez pryzmat przepisów o nienależytym wykonaniu umowy (art. 471 k.c.). Zgodnie z art. 471 k.c. dłużnik obowiązany jest do naprawienia szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, chyba że niewykonanie lub nienależyte wykonanie jest następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Oznacza to, że pozwany, zgodnie z art. 471 k.c. w zw. z art. 6 k.c. winien wykazać istnienia zobowiązania, fakt powstania szkody i jej wysokości oraz istnienie związku przyczynowego między szkodą a niewykonaniem lub nienależytym wykonaniem zobowiązania. Taka sytuacja mogłaby mieć np. miejsce, gdyby pozwany obciążony został przez swojego kontrahenta konsekwencjami przekazania po terminie dokumentów potwierdzających wykonanie przewozu. Na takie okoliczności pozwany nie przedstawił żadnych dowodów, a nawet nie twierdził aby poniósł jakąkolwiek szkodę z tytułu nienależytego wykonania umowy. Aby oświadczenie o potrąceniu odniosło skutek w postaci wzajemnego umorzenia wierzytelności musi być spełniona podstawowa przesłanka w postaci istnienia wierzytelności po obu stronach. Podstawą potrącenia jest bowiem istnienie po obu stronach wymagalnych wierzytelności, których przedmiotem są pieniądze lub rzeczy tej samej jakości oznaczone tylko co do gatunku, i które to wierzytelności mogą być dochodzone przed sądem lub innym organem państwowym. Stronie powodowej przysługuje względem pozwanego wymagalna wierzytelności z tytułu wykonania usług przewozowych, czemu pozwany nie zaprzecza. Nie wykazał natomiast pozwany, aby przysługiwała mu względem powódki czy (...) wymagalna wierzytelności, którą mógłby skutecznie przedstawić do potrącenia.

Nie zasługuje również na uwzględnienie zarzut przedawnienia wierzytelności dochodzonych w niniejszym procesie. Umowy dotyczące wykonania usług transportowych regulują przepisy ustawy z dnia 15 listopada 1984r. Prawo przewozowe oraz uzupełniająco przepisom kodeksu cywilnego (art. 775 k.c.). Zgodnie zaś z art. 77 ust. 1 Prawa przewozowego z zastrzeżeniem ust. 2 oraz art. 78 roszczenia dochodzone na podstawie ustawy lub przepisów wydanych w jej wykonaniu przedawniają się z upływem roku. W myśl zaś art. 77 ust. 3. przedawnienie biegnie dla roszczeń z tytułu:

- 1) utraty przesyłki - od dnia, w którym uprawniony mógł uznać przesyłkę za utraconą;
- 2) ubytku, uszkodzenia lub zwłoki w dostarczeniu - od dnia wydania przesyłki;
- 3) szkód niedających się z zewnątrz zauważyć - od dnia protokolarnego ustalenia szkody;
- 4) zapłaty lub zwrotu należności - od dnia zapłaty, a gdy jej nie było - od dnia, w którym powinna była nastąpić;
- 5) niedoboru lub nadwyżki przy likwidacji przesyłek - od dnia dokonania likwidacji;
- 6) innych zdarzeń prawnych - od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne.

Bieg przedawnienia zawieszają się na okres od dnia wniesienia reklamacji lub wezwania do zapłaty do dnia udzielenia odpowiedzi na reklamację lub wezwania do zapłaty i zwrócenia załączonych dokumentów, najwyżej jednak na okres przewidziany do załatwienia reklamacji lub wezwania do zapłaty (art.77 ust.4). Z powyższych regulacji wynika, iż w przypadku roszczeń o zapłatę przewoźnego początek biegu terminu przedawnienia liczony powinien być od daty, w której powinna być nastąpić jego zapłata. W fakturze vat nr (...) termin zapłaty oznaczony został na 45-dniowy i upływał z dniem 24.10.2014r. , a więc roczny termin przedawnienia przewidziany rozpoczął swój bieg dnia następnego po terminie wymagalności, tj. 25.10.2014r. Powództwo w przedmiotowej sprawie zostało wytoczone w dniu 12.10.2015r., czyli przed upływem terminu przedawnienia. Pozwany nie wykazał zasadności uwzględnienia terminu przedawnienia z art. 793 k.c. na który powołał się w sprzeciwie, a mianowicie nie wykazał aby to pozwany był przewoźnikiem, a (...) dalszym przewoźnikiem, nie wykazał też aby naprawił jakąkolwiek szkodę oraz kiedy szkoda została przez pozwanego naprawiona, bądź że zostało przeciwko pozwanemu wytoczone powództwo o zapłatę z tytułu szkody, od której to daty mógłby być dopiero liczony 6 miesięczny termin przedawnienia roszczenia. Zgodnie z tym przepisem ciężar udowodnienia tych faktów spoczywa pozwanym jako na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne.

Reasumując, skoro powódka udowodniła zasadność swojego roszczenia oraz fakt nabycia wierzytelności w wysokości 1.370,00 zł na pozwaną ciąży obowiązek zapłaty umówionego wynagrodzenia. w rozumieniu art.509 k.c. W związku z powyższym powództwo zasługiwało na uwzględnienie w całości. Wobec nie wykazania przez pozwanego faktu poniesienia szkody i jej wysokości oraz naprawienia szkody, zbędne było przeprowadzanie dowodu z przesłuchania stron, gdyż ma on charakter subsydiarny i stanowi jedynie formę uzupełnienia postępowania dowodowego w wypadku, gdy pozostały niewyjaśnione fakty istotne dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 299 k.p.c.).

Mając na uwadze powyższe na podstawie art. 774 k.c., art. 481 § 1 k.c. i art. 482 § 1 k.c. w zw. z art. 509 k.c., orzeczono, jak w pkt I wyroku. Rozstrzygnięcie o kosztach oparto o przepis art. 98 §1-3 k.p.c., art.99 k.p.c., art.108§1 k.p.c. oraz §6 pkt 2 mającego zastosowanie w sprawie z uwagi na datę wniesienia powództwa rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz.1349). Na koszty powódki składa się opłata od pozwu (30,00 zł), wynagrodzenie jej pełnomocnika (180,00 zł), opłata skarbową od pełnomocnictwa (17 zł).